

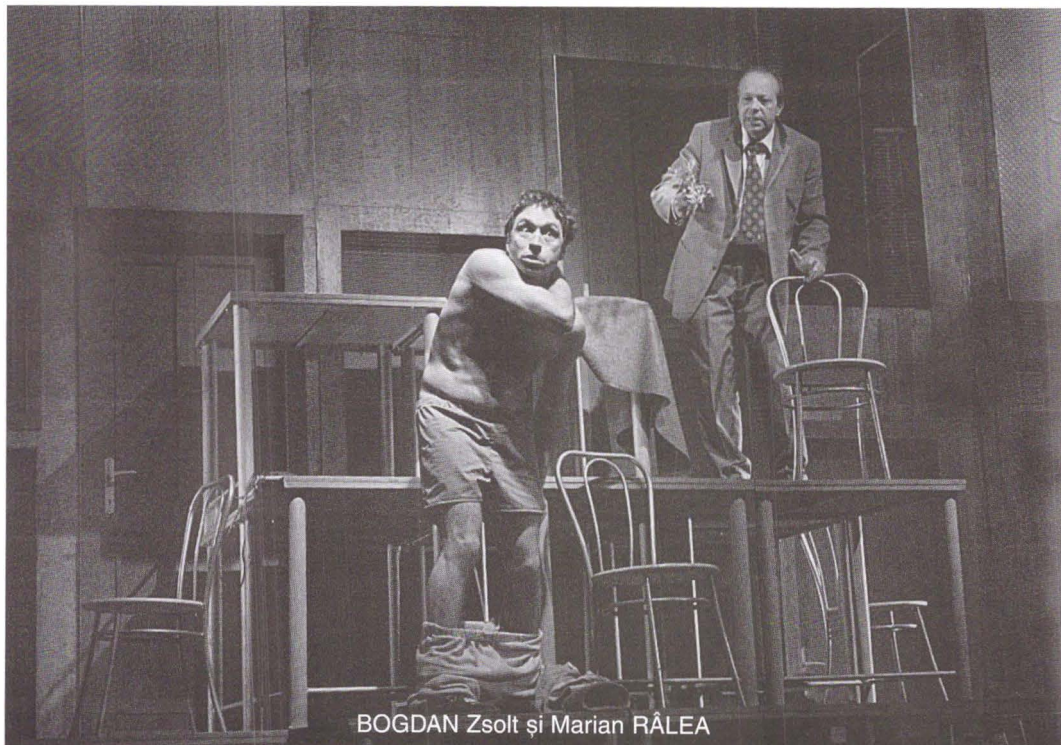
Adrian MIHALACHE

Sibiu

Asinus asinum fricat

Prima reprezentare, la noi, a piesei lui Eugène Ionesco, **Rinocerii**, de la mijlocul anilor 1960, a marcat deschiderea plină de speranțe a țării către Occident, către cultura mare, degajarea, definitivă *in spe*, de dogmatica îngustă a comunismului. Faptul că spectacolul lui Lucian Giurchescu de la Teatrul de Comedie, cu Radu Beligan, Ion Lucian și Sanda Toma (omit pe alții, dintre cei mai buni), a putut fi comparat, atât la București, cât și la Paris, cu cel al lui Jean-Louis Barrault de la Odéon, câștigând net competiția, adăuga, peste spuma de euforie intelectuală, câțiva stropi de mândrie națională. De atunci, s-au întâmplat multe, „rinocerizarea“ a devenit o metaforă utilizată excesiv și neglijent, în timp ce piesa n-a mai fost jucată până în anul 2006, la Teatrul Național „Radu Stanca“ din Sibiu.

Văzută în anii '60, piesa era înțeleasă ca o parabolă antitotalitară. Caracterizată oficial ca antifascistă, ea era savurată ca anticomunistă. Astăzi, înțelegem că ea se degajează de orice circumstanță istorică, insistând pe tema crizei umanismului. Este vorba de pulsivitatea obscură către renunțarea la spiritul critic lucid, la identitatea individuală distinctă, în favoarea adoptării instinctuale a unei conștiințe colective, primitive și confuze. Nici „fraternitatea virilă“, în sensul lui André Malraux, nici solidaritatea luminată nu animă comunitatea descrisă în piesă,

BOGDAN Zsolt și Marian RĂLEA

ci instinctualitatea potențată de apartenența la turmă. Eugène Ionesco, ca și Elias Canetti, în *Masele și puterea*, este fascinat de fenomenul de dizolvare voluptuoasă a individualităților în categorii informale, vag definite prin metafore biologice, etnice, economice sau ideologice. Nu structura de putere este denunțată, ci mecanismul tenebros prin care aceasta se constituie ca atare. Orice fanatism irațional duce la colectivism visceral. Exacerbarea naționalismului, fanatizarea prozelitismului, potențarea trăirismului, fetișizarea consumismului au, toate, același penibil efect.

Spectacolul *Rinocerii* al regizorului Tompa Gábor are meritul de a pune piesa în contextul atemporal al generalului uman. Pe bună dreptate, sunt evitate localizările și aluziile la circumstanțe specifice. În decorul inventiv și expresiv al lui Helmut Stürmer, acțiunea urcă și pe verticală, actorii jucând, de multe ori, ca muștele pe perete. Eficiența decorului este maximă în scena, admirabil realizată, a asediului biroului de funcționari, dar se manifestă din plin și în multe altele (vizita lui Bérenger la Jean, de exemplu). Din păcate, soluția propusă de regizor, în partea a doua, pentru a prezenta presiunea rinocerilor asupra lui Bérenger nu este decât parțial inspirată. Indivizi mascați invadează scena, drapați în robe negre. Ei aranjează la nesfârșit mesele, care fuseseră suprapuse pentru a permite jocul pe verticală, apoi, cu mișcări lente și sigure, se instalează pe scaune, își scot telefoanele mobile și încep să-l terorizeze pe Bérenger cu nesuferitele lor semnale sonore. Deși mă număr printre cei terorizați de rinocerii cu mobile, nu gust ideea: este o contextualizare glumeață, care strică ritmul și micșorează miza spectacolului.

Regizorul are de luptat cu memoria celor care au văzut faimosul spectacol din anii '60. Cel de față rezistă comparației, marcând, câteodată, chiar puncte. Astfel, scena de la cafenea îmbină cu măiestrie două dialoguri independente într-o polifonie de mare efect. Marius Râlea propune un Bérenger inițial abulic, dar crescând în fermitate, pe măsură ce situația se agravează. Actorul reușește să dozeze cu precizie amestecul de candoare și spirit critic care caracterizează personajul. Mai mult, el variază continuu proporția, accentuând, când sufletul bun, când dreapta judecată. Zsolt Bogdán este la mare înălțime (la propriu și la figurat), în rolul lui Jean, îndeosebi în scena transformării în rinocer. În prima discuție cu Bérenger, ar fi trebuit însă ca rezonabilitatea excesivă a personajului să stârnească și suspiciune, nu doar haz. Ofelia Popii nu ne convinge, din păcate, de farmecul fragil al lui Daisy și nici nu sugerează în vreun fel motivațiile evoluției sale. Ea este doar o fată oarecare, nu o femeie insidiosă atrasă către abisul instinctelor. Din restul numeroasei distribuții, menționăm pe Adrian Mantioc, în rolul savuros al logicianului și pe Rodica Mărgărit, plină de vervă ca doamna Boeuf.

„Rinocerizarea“ a fost văzută, de la piesa lui Ionesco, ca un proces amenințător, devastator. În acest spectacol, care nu trădează defel intențiile autorului, apare și latura derizorie a fenomenului. Masificarea nu înseamnă doar animalizare la nivelul agresivității, ci și la acela al solidarităților murdare de grup, în care măgarul de măgar se freacă și împreună merg la păscut. *Asinus asinum fricat.*

Teatrul Național „Radu Stanca“ Sibiu – Rinocerii de Eugène Ionesco. Regia: Tompa Gábor. Scenografia: Helmut Stürmer. Costume: Carmencita Brojboiu. Coregrafia: Florin Fieroiu. Cu: Rodica Mărgărit (doamna Boeuf), Dana Taloș (soția băcanului), Zsolt Bogdan (Jean), Marian Râlea (Berenger), Cristina Flutur (chelnerița), Ovidiu Moș (băcanul), Lucian Iancu (Dudard), Adrian Mantioc (logicianul), Pali Vecsei (patronul cafenelei), Ofelia Popii (Daisy), Cătălin Pătru (Papillon), Mihai Coman (Botard). Data reprezentației: 4 iunie 2006, în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu.

Scenă din spectacolul *Rinocerii* de Eugen Ionescu. Decorul: Helmut STÜRMER

Cătălin PĂTRU, Mihai COMAN, Ofelia POPII, Lucian IANCU

